

Vojna pitanja

izdanje
[01]

Počeci vojne
strukture NATO-a:
Od rođenja Saveza do pada Berlinskog zida

Počeci vojne strukture NATO-a: Od rođenja Saveza do pada Berlinskog zida

(Slika na naslovnoj strani)

Dva belgijska radnika označavaju lokaciju „novog“ sjedišta NATO-a u Briselu u mrtu 1967.g. U sjedištu rade generalni sekretar NATO-a i osoblje za podršku, državne vojne delegacije iz zemalja članica NATO-a i partnerskih zemalja, Međunarodni vojni sekretarijat i Vojni komitet, zadužen za oblikovanje vojnog djelovanja na osnovu političkih smjernica, kao i za davanje konsenzusom usaglašenih vojnih savjeta civilnim vlastima NATO-a. Drugo sjedište NATO-a u kojem se planiraju i koordiniraju vojne operacije Saveza smješteno je, također, u Belgiji, u Monsu, na udaljenosti od manje od sat vremena jugozapadno od Brisela.

Nakon pet decenija od osnivanja NATO-a, teško je zamisliti da organizacija nije uvijek imala tako složene vojne i političke strukture koje su već odavno ključna odlika njenog procesa odlučivanja. Kada je Savez osnovan Vašingtonskim sporazumom, potpisanim 4. aprila 1949.g., imao je malo političkih struktura i bukvalno nijednu vojnu lokaciju.

Prve organizacijske strukture uspostavljene su samim Vašingtonskim sporazumom. Prema članu 9. uspostavljeno je Vijeće poznato pod nazivom Sjeveroatlantsko vijeće, vrhovno političko tijelo za donošenje odluka u okviru Saveza. U početku, članovi Vijeća su bili ministri vanjskih poslova zemalja članica, a Vijeće je moglo „po potrebi uspostaviti podređena tijela“. Vijeće je dobilo posebne instrukcije da „odmah uspostavi Komisiju za odbranu koja bi preporučivala mjere za realizaciju člana 3 (održavanje i razvoj individualnih i kolektivnih sposobnosti za odbranu od oružanog napada) i člana 5 (oružani napad protiv jedne ili više zemalja članica smatra se oružanim napadom na sve).“

Komisija za odbranu, u čijem radu su učestvovali ministri odbrane zemalja članica ili njihovi predstavnici, započela je sa radom na prvom sastanku Vijeća, 17. septembra 1949.g. Vijeće je, također, naložilo novouspostavljenoj Komisiji za odbranu da uspostavi podređena tijela za vojna pitanja: Vojni komitet koji će sačinjavati načelnici oružanih snaga zemalja članica; Stalnu grupu: izvršno tijelo Vojnog komiteta u čijem sastavu će biti tri zemlje članice, Francuska, Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države; i pet komisija poznatih pod nazivom regionalne grupe za planiranje (sjeverna

Evropa, zapadna Evropa, južna Evropa/zapadni Mediteran, Sjedinjene Države/Kanada i Sjeveroatlantski okean) koje će se baviti pitanjima od vojne važnosti, svaka u svom području djelovanja. Prvi sastanak Vojnog komiteta održan je 6. oktobra 1949.g. u Vašingtonu, dan nakon njegovog uspostavljanja. U njegovom radu učestvovali su načelnici oružanih snaga 12 zemalja članica (Belgija, Kanada, Danska, Francuska, Italija, Luksemburg, Holandija, Norveška, Portugal, Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države), te civilni predstavnik Islanda koji nije imao (kao ni danas) oružanih snaga. Komisija za odbranu kao takva više ne postoji, te je stoga Vojni komitet, pored Sjeveroatlantskog vijeća, najstarije tijelo koje se redovno sastaje u NATO-u.

Prvobitna organizacijska struktura Saveza bila je vrlo labava. Obavezni sastanci tijela na ministarskom nivou održavali su se samo jedanput godišnje, iako su se, naravno, mogli održavati i češće. U prvim godinama izgradnje strukture Saveza, Vijeće se u periodu septembar 1949 – maj 1950.g. sastalo četiri puta. Međutim, uskoro je postalo jasno da je potreban mehanizam za odlučivanje u periodima između sastanaka Vijeća na ministarskom nivou. Sjeveroatlantsko vijeće je postalo tijelo u stalnom zasjedanju tek nakon što je odobrena korjenita reorganizacija na konferenciji u Lisabonu 1952.godine. Paralelno sa ovom odlukom, generalni sekretar nomenovan je na čelo novouspostavljenog Međunarodnog sekretarijata, kao i za predsjedavajućeg stalnih sjednica Vijeća.

Ministri vanjskih poslova zemalja članica NATO-a u Parizu potpisuju dokument o pristupanju Savezne Republike Njemačke, kao 15. članice Saveza, 23. oktobra 1954.g. Od kada je 1949.g. 12 zemalja osnovalo NATO, Savez je primio nove članice pet puta.

Na vojnoj strani saveza, Vojni komitet se našao u istoj situaciji kao i Vijeće: pošto je uspostavljen na visokom nivou, nije se često sastajao. Međutim, Vojni komitet je imao stalno izvršno tijelo, Stalnu grupu, koje je sprovodilo njegove odluke, upravljalo vojnim planiranjem i pružalo podršku u smislu osoblja.

Ograničenje članstva u Stalnoj grupi na samo tri zemlje: Francusku, Veliku Britaniju i Sjedinjene Države, bio je izvor nezadovoljstva za ostalih devet zemalja članica. U konačnici, pritisak da im se omogući veći uticaj koji zemlje koje nisu bile članice Stalne grupe su izvršile u periodima kada Vojni komitet nije zasjedao doveo je do stvaranja Komisije vojnih predstavnika, sa državnim oficirima za vezu kao „akreditiranim vojnim predstavnicima.“ Bez obzira na to, Stalna grupa, sa svojim uredima, kontinuiranim radom i uticajem na dnevni red, ostala je dominantno tijelo koje je davalо smjernice za planiranje u okviru Vojnog komiteta 50-tih godina prošlog stoljeća. Zbog toga je vrhovni komandant Savezničkih snaga u Evropi postao najvažniji izvor vojnih savjeta za generalnog sekretara i Sjeveroatlantsko vijeće. Godine 1957., zemlje članice koje nisu imale svoje predstavnike u Stalnoj grupi pozvane su da pošalju po jednog oficira za planiranje tako da su 1963.g., kada je Stalna grupa preimenovana u Međunarodni sekretarijat za planiranje, sve zemlje članice bile

jednakopravno zastupljene. Uprkos ovim promjenama, Stalna grupa i dalje je bila komplikiran instrument u kojem su državna stajališta imala tendenciju prevage nad međunarodnom perspektivom. Suočeni sa skorim premještajem političkog i vojnog sjedišta NATO-a iz Francuske, vrhovni komandant za Evropu, general Lyman Lemnitzer, u maju 1966.g. predložio je reorganizaciju: da se dužnosti vrhovnog komandanta za Evropu, vrhovnog komandanta za Atlantik i predsjedavajućeg Vojnog komiteta objedine u jednu dužnost – vrhovnog komandanta NATO-a.

Stalna grupa, u čijem sastavu su bili oficiri iz Sjedinjenih Država, Francuske i Velike Britanije, bila je preteča Međunarodnom vojnom sekretarijatu koji je uspostavljen 1967.g. da pruži podršku Vojnom komitetu i njegovom predsjedavajućem.

Shvatajući da bi bilo vrlo teško sprovesti tako veliku promjenu u djelu u vrijeme kada se NATO suočavao sa problemom povlačenja Francuske iz integrirane vojne strukture, general Lemnitzer je dao i alternativni prijedlog generalnom sekretaru: da se uspostavi „potpuno integrirani međunarodni vojni sekretarijat na čijem čelu će biti general sa tri zvjezdice, a koji će služiti kao izvršno tijelo Vojnog komiteta“. Sjeveroatlantsko vijeće prihvatiло je ovaj prijedlog na sjednici održanoj 15. juna 1966.g., a 10. februara 1967.g. uspostavljen je Međunarodni vojni sekretarijat. Stalna grupa je raspuštena, a u oktobru iste godine Međunarodni vojni sekretarijat je zastalno premješten iz Vašingtona u sjedište NATO-a u Briselu, gdje i danas radi kao tijelo Vojnog komiteta.

U početku zemlje članice rotirale su se po engleskom alfabetu u predsjedavanju Vojnim komitetom na period od godinu dana, a prve su bile Sjedinjene Američke Države. General Omar Bradley postao je prvi predsjedavajući u periodu 1949-1950. Ovaj princip zadržan je do 1964.g., kada je postalo jasno da spektar, obim i kompleksnost pitanja ukazuju na to da je potrebno izabrati stalnog predsjedavajućeg koji će pomagati i usmjeravati rad Komiteta. Predsjedavajući se sada bira prostom većinom glasova svih načelnika oružanih snaga zemalja članica. Predsjedavajući obično na toj dužnosti ostaje tri godine, iako mandat može trajati i kraće ili biti produžen za još jednu godinu, a djeluje isključivo u međunarodnom kapacitetu.

Vojni komitet, u čijem radu učestvuju svi načelnici oružanih snaga zemalja članica, najviše je vojno tijelo Saveza, a njegov predsjedavajući je najviši oficir u NATO-u. Predsjedavajući Vojnog komiteta je osoba koja vojni stav, postignut konsenzusom, predlaže tijelima koja donose političke odluke, kao i generalnom sekretaru.

PITANJE KOMANDOVANJA

Ranih 50-ih godina prošlog stoljeća, osim nesporazuma oko toga ko će davati smjernice Savezu u vezi vojnog planiranja, pojavila su se i pitanja ko će zapravo vršiti planiranje, te izvršavati planove u ratnom periodu. Vojna struktura kakva je uspostavljena na početku nije predvidjela elemente za komandovanje i kontrolu u ratnom periodu. Također, nije predvidjela ni stalne komande ni komandanate, te se stoga Savez oslanjao na komisije sa predstvincima zemalja članica. Shodno tome, u ranim godinama Saveza pet regionalnih grupa za planiranje bile su jedina vojna tijela podređena Vojnom komitetu i Stalnoj grupi, a nijedna od tih grupa nije mogla osigurati komandovanje i kontrolu nad NATO snagama.

Evropa je 1950.g. imala jednu multinacionalnu komandu, ali je ona pripadala prethodniku NATO-a, Odbrambenoj organizaciji Zapadne unije, uspostavljenoj Briselskim sporazumom 17. marta 1948.g. kojeg su potpisali Belgija, Francuska, Luksemburg, Holandija i Velika Britanija. Iako je postojalo vojno sjedište u mjestu Fontainebleau u Francuskoj, organizacija nije imala prave komandne strukture. Osim toga, njen najviši vojni oficir, feldmaršal vikont Montgomery od Alemeina, bio je po funkciji predsjedavajući Komiteta načelnika združenih štabova zemalja Zapadne unije, a ne vrhovni komandant. Ni Montgomery ni tri podređena komandanta za kopnene, pomorske i zračne snage nisu imali operativnu nadležnost u mirnodopskom periodu, a „Monty“ čak nije imao ni prave ovlasti nad komandantima, što je često rezultiralo nesuglasicama sa načelnikom kopnenih snaga. Pa ipak, iz Komiteta načelnika izrastao je koncept profesionalne međunarodne komande i lojalnosti Savezu, umjesto koncepta štabova koji zastupaju stanovišta zemalja članica.

Na sastanku Sjeveroatlantskog vijeća od 16. do 18. septembra 1950.g. u Njujorku, ministri vanjskih poslova Saveza

razgovarli su o potrebi da se „u što kraćem roku stvore međunarodne vojne snage koje će biti dovoljne za odbranu slobode u Evropi.“ Rad na njihovom stvaranju ubrzan je nakon što je, tri mjeseca kasnije, komunistička Sjeverna Koreja, uz podršku Sovjetskog Saveza, izvršila invaziju na Južnu Koreju. Postojala je bojazan da bi Sovjeti pružanjem podrške nekoj sličnoj invaziji u Evropi taj rat mogli okrenuti u svjetski sukob, s obzirom da je Njemačka također bila podijeljena na komunistički i nekomunistički dio. Nakon konsultacija sa državnim vladama, ministri vanjskih poslova su se ponovo sastali u Njujorku 26. septembra 1950.g. i objavili da će integrirane vojne snage biti uspostavljene „u najkraćem mogućem roku“, te da će biti „pod komandom vrhovnog komandanta koji će imati dovoljno ovlasti da osigura da državne jedinice stavljene pod njegovu komandu budu organizirane i obučene kao efikasne i integrirane snage, kako u mirnodopskom, tako i u ratnom periodu.“

U decembru 1950.g., Sjeveroatlantsko vijeće je odobrilo princip njemačkog doprinosa odbrani Evrope, te postiglo sporazum o uspostavi integrirane vojne komandne strukture na čelu sa vrhovnim zapovjednicima za Evropu i Atlantik. Dvije strane Atlantika postigle su sporazum da general Dwight Eisenhower bude izabran za novog vrhovnog komandanta Savezničkih snaga u Evropi. General Eisenhower predvodio je savezničke snage u zapadnoj Evropi do pobjede u 2. svjetskom ratu, a u to vrijeme bio je predsjednik Univerziteta Kolumbija. Njegovo zvanično naimenovanje za vrhovnog komandanta Savezničkih snaga u Evropi objavljeno je na sastanku Sjeveroatlantskog vijeća 18-19. decembra 1950.g., a manja grupa oficira prekomandovana je u Pariz da otpočne planiranje za novu komandu.

STVARANJE VOJNE STRUKTURE

General Eisenhower i osoblje iz sedam zemalja suočili su se sa teškim zadatkom uspostave strukture savezničke komande koja će biti prihvatljiva za svih 12 zemalja članica. „SHAPE grupa za planiranje“ je ubrzo počela praviti nacrte za novu komandu i štabnu strukturu u Evropi, uvelike se oslanjajući na planove, a kasnije i osoblje, Odbrambene organizacije Zapadne unije. Da bi se izbjeglo nepotrebno dupliranje odbrambenih nastojanja Saveza, Zapadna unija se složila da će njenu odbrambenu ulogu i obaveze preuzeti NATO kada SHAPE bude stavljen u funkciju 2. aprila 1951.g. Feldmaršal Montgomery je, također, prešao u SHAPE kao zamjenik vrhovnog komandanta Savezničkih snaga za Evropu i na toj dužnosti ostao narednih sedam godina, odigravši značajnu ulogu u početnom razvoju SHAPE-a.

Nakon NATO vježbe održane 1955.g., feldmaršal vikont Montgomery od Alemeina informira predstavnike medija o uspješnoj odbrani Evrope. „Monty“ je sedam godina bio zamjenik vrhovnog komandanta Savezničkih snaga za Evropu, a prije toga bio je na dužnosti u Odbrambenoj organizaciji Zapadne unije iz koje su izrasle međunarodne komande i osoblje koje će raditi u ime NATO Saveza, a ne državnih interesa.

U ranim godinama Saveza puno vremena potrošeno je na stvaranje organizacijske strukture i izgradnju zgrada kako bi se Savez mogao uspješno koordinirati i odbraniti od napada. Za velike profesionalne snage bio je potreban veliki broj komandi. Na slici je Zajednička komanda Kopnenih i Zračnih snaga NATO-a u Njemačkoj.

Kako je vojna struktura počela poprimati svoj oblik, bilo je jasno da nisu samo vojna pitanja ta koja treba uzeti u obzir nego da i ličnosti, politika i državni prestiž igraju vrlo značajnu ulogu. Eisenhower je ubrzo ustanovio da je „uspostava organizacije koja će zadovoljavati nacionalističke težnje dvanaest zemalja članica ili lične ambicije onih kojih se to tiče vrlo težak i zamoran posao.“

Najveću kontroverzu izazvalo je imenovanje vrhovnog komandanta Savezničkih snaga za Atlantik, nad kojim Eisenhower nije imao kontrole. Kao drugi najviši komandant NATO-a, bio bi jednak po statusu, a ne podređen vrhovnom komandantu Savezničkih snaga za Evropu. U decembru 1950.g., Sjeveroatlantsko vijeće je donijelo odluku da na mjesto vrhovnog komandanta Savezničkih snaga za Atlantik imenuju Amerikanca, što je značilo da će Amerikanci držati oba mesta vrhovnih komandanata. Ova odluka izazvala je pravu oluju kontraverzi u Velikoj Britaniji, kojoj je doprinijela i zajedljiva kritika vlade koju je upućivao opozicioni lider Winston Churchill. SHAPE grupa za planiranje nastavila je sa radom na izradi prave komandne strukture za svoju zonu odgovornosti, što se pokazalo kao jako spor proces.

1951.g., Saveznička komanda za Evropu podijeljena je na tri regije: sjevernu regiju, koja je obuhvatala Norvešku, Dansku, Sjeverno more i Baltik, centralnu regiju, koja je obuhvatala Zapadnu Evropu, i južnu regiju, koja je obuhvatala Italiju i Mediteran (u to vrijeme Grčka i Turska još uvijek nisu bile članice NATO-a). Za rješenje komandnih problema u sjevernom području bile su potrebne godine planiranja i delikatnih pregovora prije nego što je 1962.g. uspostavljena NATO komanda, pod nazivom Saveznička komanda za Baltik, sa personalom iz Danske i Njemačke. Centralna regija je, također, prolazila kroz značajne organizacijske promjene sve do 1953.g., a onda je ostala bukvalno ista do promjena širih razmjera u periodu 1966-67. koje su obuhvatile cijeli NATO.

Pokušaj stvaranja komandne strukture u južnom području koja bi zadovoljila interes Francuske, Velike Britanije, Sjedinjenih Država, Italije, Grčke i Turske pokazao se teškim. Bile su potrebne dvije godine da se ove zemlje integriraju u NATO komandnu strukturu koja je imala smisla samo u političkom, ali ne i vojnom kontekstu. Prvi izazov bilo je pomiriti razlike između Velike Britanije i Sjedinjenih Država u vezi komandnih mjeseta jer su Britanci bili odlučni zadržati tradicionalnu dominaciju na Mediteranu.

Francuska želja da ima veći uticaj ostvarila se stvaranjem Zapadne mediteranske komande u septembru 1951.g. na čijem čelu je bio francuski admiral. Tri mjeseca kasnije uspostavljena je Centralna mediteranska komanda na čijem čelu je bio Talijan. Pomorske snage Velike Britanije ostale su izvan komandne strukture južnog regiona.

Izlaz iz čorsokaka počeo se nazirati u januaru 1952.g., nakon što su se Britanci prestali protiviti Amerikancu na čelu SACLANT-a, tako da je ta komanda u SAD-u postala operativna u aprilu iste godine. Situacija je dodatno olakšana sporazumom sa SAD-om krajem 1951.g. da se granice komande SACLANT-a ponovo iscrtaju, i to tako da isključe britanske teritorijalne vode, i, što je još važnije, vitalne luke u Lamanšu. U februaru 1952.g., ovo područje postalo je dio treće velike komande NATO-a, Savezničke komande za Lamanš, na čijem čelu je bio britanski admiral, komandant Britanske flote. „Komanda Lamanš“ je teoretski imala isti status kao i Saveznička komanda za Evropu i Saveznička komanda za Atlantik, iako su i njene snage i geografsko područje bili znatno manji. Do marta 1953.g., NATO je stvorio i Savezničke snage za Mediteran pod komandom britanskog admirala iz Flote *Earl Mountbatten of Burma*, koji je bio potčinjen SACEUR-u.

Imajući na umu konfliktna stajališta i interes, zaista je bio veliki napredak da je komandna struktura bila prihvatljiva svim zemljama članicama. Na kraju krajeva, to je bilo prelazno rješenje, sa problemima konkurenčkih komandi i preklapajućim nadležnostima. Međutim, uprkos očiglednih mana, niko nije želio kvariti rješenje do kojeg se došlo mukotrpnim radom, barem ne u tom trenutku.

VOJNI KOMITET PRILAGOĐAVA SVOJ NAČIN RADA

Kako su se organizacija i planiranje u okviru integrirane vojne strukture zahuktavale kasnih 50-ih i početkom 60-ih godina prošlog stoljeća, Vojni komitet suočio se sa još jednim teškim zadatkom - doradom i poboljšanjem vlastite strukture i rada. Pedesetih godina prošlog stoljeća, npr., shvaćeno je da u eri sofisticiranih letjelica sigurnost NATO zračnog prostora više ne može zavisiti od zbira zračnih sposobnosti svake pojedinačne zemlje članice. Vojni komitet je 1955.g. odobrio koncept Koordiniranog sistema zračne odbrane, a 1957.g. složio se o potrebi uspostave Sistema ranog upozoravanja.

Komitet je, također, podržao i stvaranje specijalnih NATO snaga čiji bi međunarodni sastav i sposobnost za rano raspoređivanje ili aktiviranje trupa bili u službi solidarnosti Saveza. Prve takve snage, Mobilne kopnene trupe Savezničkih snaga za Evropu stvorene su 1960.g., a nakon toga, 1967.g., stvorene su Stalne pomorske snage za Atlantik.

Vojni komitet se bavio i pitanjima implikacija najave Francuske iz marta 1966.g. da će se povući iz integrirane vojne komandne strukture. Prema Harmelovom izvještaju, ta odluka postala je katalizator reforme u NATO-u i oblikovala političku strategiju i vojnu strukturu NATO-a u narednim decenijama. Francuska odluka je rezultirala i premještanjem NATO sjedišta i SHAPE-a iz Francuske u Belgiju 1967.g. U periodu od skoro 30 godina nakon ovog događaja, Francuska je u Vojnom komitetu svoje učešće svela na ulogu posmatrača, sve dok u decembru 1995.g. nije odlučila ponovo zauzeti svoje mjesto u Komitetu. Francuski predstavnik u Vojnom komitetu ima isti status kao i ostali načelnici oružanih snaga i vojni predstavnici, s punim pravom glasa i nadležnostima za sva pitanja, osim za proces planiranja odbrane, funkcioniranje integrirane vojne strukture i nuklearna pitanja.

Vojna pitanja [01]

Počeci vojne strukture NATO-a: Od rođenja Saveza do pada Berlinskog zida

Priprema plana za vanredne situacije, razmještaj velikih zaliha opreme i materijala u Evropi i izvođenje vježbi velikog obima, sa naglaskom na teške mehanizirane jedinice, bile su neki od glavnih aktivnosti NATO-a tokom Hladnog rata. Na slici, američke snage prelaze most tokom REFORGER vježbe (povratak trupa u Njemačku) 1983.g. Ovakve godišnje vježbe demonstrirale su sposobnost američkih trupa da se brzo rasporede u Njemačkoj u slučaju sukoba sa Sovjetskim Savezom.

Godine 1967. je Vojni komitet, uz ministarsko odobrenje, usvojio novu strategiju pod nazivom Fleksibilni odgovor. Ova strategija je bila ravnoteža nuklearnih i konvencionalnih snaga sposobnih za odvraćanje agresije, odbranu od napada i, ukoliko ni to ne bi bilo dovoljno, dozvole za eskalaciju pod političkom kontrolom. Tokom kasnih 60-ih i početkom 70-ih godina prošlog stoljeća, u okviru cjelokupnih nastojanja da se poboljša vojna pripravnost NATO-a, Vojni komitet je aktivno učestvovao i u pitanjima standardizacije naoružanja, potreba za ljudstvom i prioritetima koji se tiču infrastrukture, logistike i sistema integriranih komunikacija.

Tokom 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća oružane snage i NATO-a i Varšavskog pakta nastavile su rasti, i kvalitativno i kvantitativno, a organizacijska struktura NATO-a je ostala skoro ista, uz manje promjene, uglavnom dodavanja komandi i elemenata snaga. Glavni fokus Vojnog komiteta i dalje je bio pronalaženje načina za odvraćanje

Sovjetskog Saveza od agresije ili prisile. Imajući to na umu, NATO je odlučio izvršiti reorganizaciju svojih Zračnih snaga sredinom 70-ih godina prošlog stoljeća, modernizirati sistem zračne odbrane, te 1978.g. stvoriti NATO snage za rano zračno upozoravanje.

Rad Komiteta postojao je sve složeniji jer su procesi odbrambenog planiranja uspostavljeni sedamdesetih godina predviđali vojne potrebe u dalekoj budućnosti. U maju 1972.g. sporazum između Sovjeta i Amerikanaca da se ograniči strateško naoružanje najavio je početak ere smanjenja nuklearnog naoružanja. Kasnih sedamdesetih i u osamdesetim godinama prošlog stoljeća, puno je energije usmjerenog na pregovore o smanjenju konvencionalnih snaga i mjerama izgradnje povjerenja kako bi se smanjio strah koje su stvorile velike stalne vojske u Evropi. U ovome je Vojni komitet odigrao važnu ulogu, uglavnom iza scene, dajući savjete ministrima o potencijalnim efektima pregovora na vojne aspekte sigurnosti saveza.

U vrijeme Hladnog rata, NATO je redovno uvježbavao odbranu zemalja članica od napada konvencionalnim i nuklearnim snagama. Iako su ove vježbe bile zahtjevan zadatak za trupe koje su u njima učestvovali, kao što je slučaj sa ovim vojnicima na vježbi Alloy Express u Norveškoj 1982.g., bilo ih je lako održavati i podržavati. Danas, složene i višestruke NATO operacije izvode se hiljadama kilometara daleko od domaćih baza, u teškim uslovima, ponekad neprijateljskim okruženjima, a ponekad traju mjesecima ili čak godinama.

1970-ih, a posebno 1980-ih godina, Vojni komitet najviše je radio na davanju savjeta političkim vlastima o smanjenju nuklearnog i konvencionalnog naoružanja. Obje strane su iz svojih inventara uklonile ili trajno onesposobile hiljade nuklearnih bojevih glava i komada važne opreme. Na slici je prikazano povlačenje nuklearnog naoružanja iz Ukrajine.

KRAJ JEDNE ERE, PRELAZAK U DRUGU

Osamdesetih je NATO malo ličio na labavu originalnu strukturu iz 1949.g. Što se tiče civilne strane, najvažnije reforme desile su se u Lisabonu 1952.g., kada je Sjeveroatlantsko vijeće prešlo u stalno zasjedanje i kada su uspostavljeni Međunarodni sekretarijat i funkcija generalnog sekretara. Ključne stvari su se na vojnoj strani desile godinu dana kasnije, nakon odluke Vijeća da se napravi integrirana vojno-komandna struktura, te naimenuju vrhovni komandanti za Evropu i Atlantik. Proces stvaranja integrirane komandne strukture nije uvijek bio lagan, zbog konkurenčkih nacionalnih interesa, starih rivalstava i konflikata između pojedinih zemalja članica, kao i zbog sukoba ličnosti. Bez obzira na sve to, postizani su kompromisi i konsenzusi.

Na 40. godišnjici osnivanja, 1989.g., Savez je imao 16 zemalja članica, bez ikakve vojne saradnje ili dijaloga sa zemljama koje nisu bile članice Saveza. Također, nijedna vojna operacija ili vježba

nije izvedena van granica Saveza. U tom periodu, Varšavski pakt je imao 7,5 miliona vojnika, a NATO 8,5 miliona aktivnih kopnenih snaga. Varšavski pakt je imao daleko više borbenih tenkova i artiljerijskih oruđa, 145.000 u odnosu na 61.000 koliko je imao NATO čiju je vojnu organizaciju činilo preko 80 komandi. Pošto je bio uspješan kao organizacija za kolektivnu odbranu, NATO je samo trebao mirno čekati i pripremati se za slučaj direktnog vojnog napada.

Početkom novembra 1989.g. pao je Berlinski zid, a pet sedmica kasnije sovjetski ministar vanjskih poslova, Eduard Shevardnadze, posjetio je Brisel i razgovarao sa tadašnjim generalnim sekretarom NATO-a, Manfredom Woernerom, što je bila prva posjeta te vrste ministra iz neke zemlje srednje ili istočne Evrope. Nakon četiri decenije relativne predvidljivosti i stabilnosti, NATO će se uskoro suočiti sa regionalnom nestabilnošću na svojim granicama. Odgovor na „kraj Hladnog rata“ sigurno nije bio prvi teški test koji je NATO trebao riješiti, ali će se pokazati kao najveći izazov u njegovoj istoriji.

U periodu Hladnog rata, osoblje na obje strane najviše se bavilo procjenom stanja vojne ravnoteže između NATO-a i Varšavskog pakta. Na ovoj slici ruski zvaničnici na konferenciji za novinare 1989.g. objašnjavaju svoju računicu da između suprotstavljenih oružanih snaga postoji „približni paritet“.

KLJUČNI DATUMI

4. april 1949.g.	Potpisivanje Vašingtonskog sporazuma i stvaranje NATO-a
17. septembar 1949.g.	Prvi sastanak Sjeveroatlantskog vijeća
6. oktobar 1949.g.	Prvi sastanak Vojnog komiteta
2. april 1951.g.	SHAPE postaje operativan
10. april 1952.g.	SACLANT postaje operativan
1952.g.	Prvi put izabran generalni sekretar, Sjeveroatlantsko vijeće prešlo u stalno zasjedanje i uspostavljen Međunarodni sekretarijat
10. februar 1967.g.	Uspostavljen Međunarodni vojni sekretarijat

Blokada Berlina i izgradnja Berlinskog zida postali su simboli podjela između Istoka i Zapada.

International Military Staff